

Fællesskab som drivkraft for den grønne omstilling

Temanummer: Når viden skaber forandring

Politiske beslutningstagere i Danmark fremhæver missionsdrevne partnerskaber som en metode til at realisere den ambitiøse klimalov om at opnå en CO₂-reduktion på 70 pct. i 2030. Missionerne baserer sig på et tværgående samarbejde mellem aktører fra industrien, universiteterne, civilsamfundet og offentlige institutioner. På trods af denne politiske ambition oplever deltagere i sådanne partnerskaber vanskeligheder ved at samarbejde på tværs af divergerende tilgange, interesser, procedurer og forståelser. Spørgsmålet er, hvordan partnerskaberne formår at organisere et meningsfuldt og værdiska-

bende samarbejde? På den baggrund fremlægger vi i denne artikel tre typer fællesskaber, hvor organisationer på tværs af interesser og fagligheder samarbejder for at fremme den grønne omstilling. Vi sætter fokus på tætknyttede fællesskaber som økosamfund og fødevarerfællesskaber, løstknyttede fællesskaber, som madspiltsforeninger, samt et tværororganisatorisk samarbejde mellem forskere og praktikere. Derigennem viser artiklen eksempler på, hvordan fællesskaber kan samle tværgående tilgange, forståelser og interesser og derved fungere som drivkraft for den grønne omstilling.

På en grøn mission

Den danske regering er på en grøn mission. I 2021 afsatte folketinget 700 millioner kroner til fire »missioner«, der skal være med til at understøtte den ambitiøse klimalov fra 2019, som kræver en CO₂-reduktion på 70 pct. i 2030 sammenlignet med 1990. De fire missioner, som omhandler fangst og lagring af CO₂, grønne brændstoffer til transport og industri, klima- og miljøvenligt landbrug og fødevarerproduktion samt genanvendelse af plastaffald, baserer sig på en politisk ambition om at udvikle innovative løsninger ved at etablere partnerskaber mellem aktører fra industrien, universiteterne, offentlige myndigheder og civilsamfundet. Missionerne baserer sig på nyere videnskabspolitikker, som understreger vigtigheden af grænsebrydende interaktioner mellem forskellige aktører og discipliner i forsøget på at adressere større samfundsmæssige problemstillinger. På trods af den politiske forventning oplever deltagerne i sådanne partnerskaber vanskeligheder ved at få samarbejdet til at fungere. Det skyldes blandt andet divergerende tilgange, interesser, procedurer og forståelser (Bruneel o.a., 2010). Et grundlæggende spørgsmål, som knytter sig til den missionsdrevne tilgang, er således, hvordan forskellige aktører på tværs af individuelle, institutionelle og faglige skel formår at organisere et meningsfuldt samarbejde, som kan fremme en grøn omstilling af det danske samfund?

SIMON LEX

Lektor, Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
simon.lex@anthro.ku.dk

QUENTIN GAUSSET

Lektor, Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
quentin.gausset@anthro.ku.dk

Et grundlæggende spørgsmål, som knytter sig til den missionsdrevne tilgang, er, hvordan forskellige aktører på tværs af individuelle, institutionelle og faglige skel formår at organisere et meningsfuldt samarbejde, som kan fremme en grøn omstilling af det danske samfund. I denne artikel vil vi udforske det spørgsmål ved at præsentere »fællesskab« som en drivkraft for den grønne omstilling

I denne artikel vil vi udforske ovenstående spørgsmål ved at præsentere »fællesskab« som en drivkraft for den grønne omstilling. Vi indleder med at introducere det forskningsprojekt, som vores analyse tager sit udgangspunkt i. Herunder præsenterer vi kort projektets videnskabspolitiske ramme og teoretiske udgangspunkt. Derefter analyserer vi tre typer fællesskaber, hvor aktører på forskellig vis samarbejder for at fremme grønne tiltag og handlinger. Dette leder frem til følgende tre konklusioner: 1) I tætknyttede fællesskaber, hvor deltagerne opbygger et nært samarbejde og finder støtte og inspiration hos hinanden, bliver det nemmere at organisere og drive tids- og ressourcerkrevende tiltag og aktiviteter. Samarbejdet gør uoverskuelige klimaidealer konkrete og giver deltagerne et incitament til på daglig basis at igangsætte og udføre grønne initiativer. Fællesskabet bliver en drivkraft for kollektiv klima- og miljøadfærd. 2) I løstknyttede fællesskaber, som mest af alt etablerer sig omkring en fælles sag og et fremtidigt håb, bliver fællesskabet af sagsforkæmpere brugt som en inaktiv dog magtfuld muskel til at søge indflydelse blandt politiske og industrielle beslutningstagere. Fællesskabet bliver her en drivkraft for grøn politik. 3) I tværorganisatoriske fællesskaber danner en fælles samfundsrelateret mission samt konkrete sociale aktiviteter basis for etableringen af et tillidsfuldt samarbejdsrum, hvor divergerende interesser, praksisser og forståelser har mulighed for at sameksistere i den løbende videnskabelse. Denne type fællesskaber fungerer som drivkraft for opbygningen af ny brugbar viden til inspiration for relevante aktører på tværs af fagligheder og sektorer.

COMPASS – et tværorganisatorisk samarbejde

Vores fokus på fællesskab som drivkraft for den grønne omstilling baserer sig i samarbejdet COMPASS (se compass.ku.dk). Projektet bestod af forskere fra Antropologi og Statskundskab på Københavns Universitet og medlemmer fra 10 grønne foreninger, nærmere bestemt tre økosamfund, tre fødevarerfællesskaber, tre madspiltsforeninger og Omstilling Nu, et netværk for grøn omstilling (Gausset, Jensen og Hunt, 2019). Samarbejdet var støttet af Velux Fonden og udspillede sig fra 2017 til 2021. Deltagerne i COMPASS studerede tæt- og løstknyttede fællesskaber ved brug af kvalitative metoder, som semi-strukturerede interviews og deltagerobservation, og udførte en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, som sammenlignede »carbon«-fodafttryk for 1.018 repræsentative danskere og 256 medlemmer af grønne fællesskaber. Derud-

over mødtes deltagerne til løbende dialog- og arbejds møder, hvor erfaringer blev delt og udviklet til nye indsigter om fællesskabers bidrag til den grønne omstilling.

 Frem for hovedsageligt at producere monofaglig viden internt på universiteterne, skal forskere søge ud og indgå i samarbejder, der rækker ud over disciplinære og akademiske grænser

COMPASS var altså bygget op som et tværororganisatorisk samarbejde mellem forskere fra universitetet og aktører fra civilsamfundet. Derved knytter projektet sig til en politisk mission om at samarbejde på tværs af sektorer, som i de seneste årtier er blevet integreret på offentlige universiteter i Europa, og som historisk set er et resultat af forskellige videnskabspolitiske modeller. For eksempel definerede Gibbons, Nowotny og Limoges (1994) en overgang fra »mode 1« til »mode 2« af videnproduktion, som betyder, at forskere frem for hovedsageligt at producere monofaglig viden internt på universiteterne skal søge ud og indgå i samarbejder, der rækker ud over disciplinære og akademiske grænser. Samarbejdet med forskellige aktører uden for den akademiske verden, offentlige såvel som private, har til formål at sikre produktionen af en »robust viden« af samfundsmæssig relevans (Nowotny, Scott og Gibbons, 2001). Med udgangspunkt i denne videnskabspolitiske ramme har offentlige universiteter over de seneste årtier udvidet deres todelte ansvar for at producere forskning og uddannelse med en »tredje mission« om at indgå i tværororganisatoriske samarbejder og derigennem skabe værdifulde og relevante bidrag til samfundets udvikling (Loi og Guardo, 2015). Netop ordet »mission« har vundet indpas i de seneste års videnskabspolitiske landskab. Som skitseret i indledningen understreger Mazzucato, at innovative løsninger på større samfundsproblemstillinger skal løses i missionsdrevne partnerskaber mellem aktører fra den offentlige sektor, det private erhvervsliv, civilsamfundet og forskningsinstitutioner (Mazzucato, 2018: 12). Det er desuden inden for denne ramme, at projektets organisatoriske ophav, Københavns Universitet, udvikler strategier med henblik på at styrke dets bånd til private og offentlige organisationer. Derigennem forsøger Danmarks største universitet at vise sin relevans og værdi i samfundet, hvilket ses på plakater rundt omkring på byens campusser, som fremhæver sloganet: »Til gavn siden 1479«.

COMPASS blev etableret med en ambition om at udvide et socialvidenskabeligt fokus på individet som drivkraft for den grønne omstilling. Psykologiske og økonomiske teorier, der hidtil har været dominerende i studier af klima- og miljøadfærd, argumenterer for, at det rationelle individ kan påvirkes med økonomiske incitamenter til at ændre menneskers adfærd i ønskværdige retninger (Turaga, Haworth og Borsuk, 2010). Dette kan foregå via »nudging« eller informationskampagner udført af for eksempel statslige autoriteter (Byerly o.a., 2018). Bundlinjen er her, at adfærd enten forstås som et resultat af individuelle valg og individets frie vilje eller som en respons på samfunds-

politiske stimuli. Formålet med projektet var at komplementere denne individ-baserede tilgang med en undersøgelse af betydningen af kollektive hverdagspraksisser i tæt- og løstknyttede fællesskaber. Herunder arbejdede vi med en bred forståelse af begrebet fællesskab. Vi analyserede fællesskab som en gruppe mennesker, der er tæt knyttet sammen i daglige og gensidigt afhængige relationer, som udfolder sig i fælles aktiviteter og handlinger. Derudover med inspiration fra teorier om forestillede fællesskaber (Anderson, 1991) og symbolsk konstruerede fællesskaber (Cohen, 1985) nuancerede vi forståelsen af begrebet ved at arbejde med kollektive praksisser, der udfolder sig i både fysiske og digitale rum på tværs af forskellige samfundsskalaer (mikro, meso og makro) (Hoff, Gausset og Lex, 2019; Lex og Hvenegaard, 2019).

Med ovenstående introduktion til samarbejdets videnskabspolitiske ramme og teoretiske udgangspunkt vil vi nu analysere tre former for fællesskaber, der netop fungerer på tværs af rum og skala, hvor aktører i og omkring COMPASS har samarbejdet med en målsætning om at fremme den grønne omstilling. Vi begynder med en etnografisk feltnote fra et møde mellem forskere og praktikere i økosamfundet Den Selvforsynende Landsby.

Fællesskab som drivkraft for kollektiv adfærd

Boks 1: En etnografisk feltnote fra et møde mellem forskere og praktikere i økosamfundet Den Selvforsynende Landsby

Gårdspladsen er et centralt sted i Den Selvforsynende Landsby. Græsset gror vildt omkring stenene og bliver blot højere og kraftigere, som det nærmer sig den omkringliggende trelængede gård. Den venstre længe fungerer som fælleshus, hvor beboerne spiser det daglige aftensmåltid. Her holdes landsbyens møder, som bygger på en fælles beslutningskonsensus. Det noget forfaldne bindingsværkshus i gule mursten står som ramme for et socialt fællesskab, hvor beboerne lytter til hinanden og forsøger at gøre op med individuelle uenigheder. Beslutningsstrukturen har været krævende og har over årene betydet lange aftener med udmattende diskussioner. I den højre længe på den anden side af fælleshuset opmagasinerer beboerne grøntsager, som dyrkes i køkkenhaver og to store drivhuse. I faldefærdige trækasser ligger der løg, gulerødder, kartofler og rødbeder. De udgør en del af den produktion, som gør landsbyen selvforsynende med grøntsager i tre af årets tolv måneder. Den Selvforsynende Landsby blev grundlagt tilbage i 2002 af en gruppe ligesindede mennesker, og siden dengang har stedet bygget på permakulturelle værdier og en selvforsynende livsstil. Den oprindelige vision om at opbygge et bæredygtigt alternativ til det fortravlede forbrugersamfund i byerne har grundlæggende ikke ændret sig, men er blot blevet stærkere i takt med tidens accelererende klimakrise.

På gårdspladsen står en gruppe mennesker i en rundkreds. De er alle deltagere i COMPASS og har taget turen til Sydfyn for at besøge Den Selvforsynende Landsby, der også er partner i projektet. Else, en kvinde i 50'erne, som bor i landsbyen, forklarer, at de ejer 15 ha. jord, hvor der går et hønsehold, en gruppe får og to tyrekalve. Det giver beboerne en daglig ægproduktion og kød til vinterhalvåret. Med

Else i spidsen tager gruppen en rundtur i landsbyen, som ud over fælleshuset består af 19 selvbyggede huse i ler, halm og træ, som på trods af fysisk uensartethed og varierende funktionalitet hænger sammen og udgør stedets fysiske infrastruktur. På turen gør de hold ved stedets tøjgenbrugscentral og det velfungerende pile-rensningsanlæg. Anlægget optager næring fra fællesskabets spildevand, som efterfølgende fordamper gennem bladene. Ifølge Else er det en måde at gøre den omkringliggende natur til en del af landsbyens bæredygtige fællesskab.

Som beskrevet i den etnografiske feltnote (boks 1), og som projektet også har dokumenteret i kvalitative studier af tre danske økosamfund, indgik beboerne i Den Selvforsynende Landsby i et tæt fællesskab for at etablere en alternativ måde at leve på i modsætning til eksisterende livsformer og samfundsmodeller. På trods af denne afstandtagen, demonstrerede beboerne ikke i direkte opposition til politiske beslutningstagere, men praktiserede nærmere deres værdier i fælles hverdagsaktiviteter. Med lokal produktion og forbrug af afgrøder, bæredygtigt byggeri af landsbyens huse, udvikling og brug af vedvarende energikilder og naturbaserede sanitetsinfrastrukturer samt fælles spising, affaldsordninger og transport udlevede de ambitionen om at skabe et alternativt lokalt samfund. Fremfor at opråbe og presse beslutningstagere til at ændre store og til tider uoverskuelige problemstillinger som klima- og biodiversitetskriserne, forsøgte de at praktisere deres idealer ved at gøre dem håndgribelige i dagligdagens handlinger. Denne form for hverdagsaktivisme blev forstærket i fællesskaberne, hvor ligesindede naboer kunne inspirere til og støtte op om idéer til nye tiltag og løbende kollektive aktiviteter (Hansen, 2019). Fællesskabet kunne således være med til at hjælpe beboerne til at finde en balance mellem ambitiøse idealer og de daglige praktiske gøremål, samt i samarbejde gøre en tids- og ressourcekrævende organisering af forskellige aktiviteter mere overskuelig (Hansen, 2020; Gausset, 2020). Ud over nævnte interne aktiviteter indgik økosamfundene i samarbejder med omkringliggende kommuner for at fremme fælles interesser i lokalsamfundet, de udførte projekter med forskningsinstitutioner for at brede deres budskab ud, hvilket COMPASS er et eksempel på, og de fungerede bredt som inspirator for det byggede miljø, hvor grønne bofællesskaber over de seneste år er blevet en model for en bæredygtig måde at leve på.

Fremfor at opråbe og presse beslutningstagere til at ændre store og til tider uoverskuelige problemstillinger som klima- og biodiversitetskriserne handler hverdagsaktivisme om at praktisere idealer ved at gøre dem håndgribelige i dagligdagens handlinger

For at komplementere de kvalitative studier udviklede COMPASS desuden en spørgeskemaundersøgelse, som sammenlignede »carbon«-fodaftrek for 1.018 repræsentative danskere og 256 medlemmer af grønne fællesskaber. Resultatet viste, at de studeredes gennemsnitlige CO₂-fodaftrek lå 28 pct. under det

danske gennemsnit (31 pct. under, hvis vi alene tæller økosamfund). Derudover indikerede svarene fra deltagerne i fællesskaberne, at de uden et højt materielt forbrug stadig oplevede at være mere tilfredse med deres liv end det danske gennemsnit. Det tætte samarbejde om at etablere en bæredygtig livsform synes på den måde at bidrage til et betydeligt lavere CO₂-aftryk blandt deltagerne i fællesskaberne end det danske gennemsnit, samtidig med at de på trods af et lavere materielt forbrug oplevede en tilfredsstillende livssituation.

Fællesskab som drivkraft for grøn politik

Ud over de tætknyttede fællesskaber, som de tre økosamfund, indgik mere løstknyttede foreninger også i projektet. For eksempel deltog Stop Spild af Mad (SSAM), som siden 2011 har forsøgt at bekæmpe madspild i Danmark. SSAM ledes af Selina, der har dedikeret sit liv til at udbrede foreningens budskab. Hun har skabt en organisation, som ikke er baseret på ét fysisk center eller én ideologisk overbevisning. Foreningen har heller ikke til formål at mobilisere faste medlemmer i en veletableret organisationsstruktur og ønsker ikke at motivere mennesker til at følge bestemte værdier eller politiske idealer. Ambitionen har over årene nærmere været at opbygge en fleksibel og åben organisation, som bruger sine ressourcer på at fremme den konkrete sag i løbende partnerskaber med virksomheder og politiske beslutningstagere. Selina har blandt andet udviklet events og kampagner med detailhandelen, hvor interessenter og borgere har været med til at minimere madspild i forskellige dele af fødevarernes værdikæde. Selina definerer ikke den løststrukturerede organisation som en svaghed, men ser den tværtimod som en mulighed for at samarbejde med mennesker og institutioner med forskellige interesser og overbevisninger.

 Ambitionen med den løstknyttede forening har over årene været at opbygge en fleksibel og åben organisation, som bruger sine ressourcer og digitale platforme på at fremme den konkrete sag i løbende partnerskaber med virksomheder og politiske beslutningstagere

Hvor det tætte fællesskab i økosamfundene baserede sig i daglige ansigt-til-ansigt-relationer og samlede sig omkring fælles værdier og aktiviteter, har SSAM ikke udfoldet sig i vedvarende og stedsbaserede samarbejdsrelationer. I stedet har Selina opbygget en digital infrastruktur på Facebook, hvor sagens aktiviteter og kampagner bliver delt med omkring 72.000 følgere. De mange følgere samarbejder som sådan ikke, og de bruger typisk heller ikke megen tid og energi på at engagere sig i kampen imod madspild. Dette betyder dog ikke, at aktiviteterne på de digitale medier er uden relationel værdi. På den digitale platform deler Selina råd om, hvordan man mindsker madspild, hvilket kan tjene som inspiration for folk til at ændre deres adfærd. Desuden kan den

digitale informationskanal mobilisere folk til at deltage i konkrete fysiske be-
givenheder eller kampagner. SSAM består i den forstand af løse forbindelser
mellem mere eller mindre engagerede mennesker, som ikke udlever sagens
kerne sammen. Alligevel synes den digitale platform og dennes mange følgere
at indgå i opbygningen af de nævnte partnerskaber. Når Selina forsøger at po-
sitionere sin sag blandt erhvervsledere og politiske beslutningstagere, hvilket
hun over årene har haft stor succes med, kommer hun ikke alene. Hun har sit
følge af over 70.000 profiler på de digitale medier med i baghånden, hvilket
giver hende en styrke, når hun skal overbevise magtfulde aktører om at indgå
i partnerskab med foreningen. Selina har derudover samlet en gruppe af ind-
flydelsesrige mediepersonligheder og politikere, som offentligt støtter op om-
kring hendes bevægelse, hvilket igen giver hende et bagland som ved deres
symbolske tilstedeværelse er med til at styrke muligheden for opbygningen
af brugbare samarbejdsrelationer. Omvendt ved at koble sig til fællesskabet
omkring SSAM via deltagelse i stop madspildskampagner eller ved at skrive
en kronik med Selina, får virksomheder del i det *brand*, som hun over årene
har bygget op. Eksempelvis har detailhandlere brug for SSAM som partner
for at sikre pålidelighed i indsatser, som skal minimere madspild i supermar-
kederne. På den måde bruger Selina de mange løse forbindelser i den digitale
infrastruktur samt konkrete magtfulde støtter til at indgå i partnerskaber, som
skal være med til at fremme sagens kerne; et fuldt stop af madspild (se også
Lex og Hvenegaard, 2019).

Fællesskab som drivkraft for brugbar viden

Det tredje fællesskab, som vi vil introducere, er COMPASS-projektet. Med en
overordnet ambition om at udvikle ny og brugbar viden om kollektive prak-
sisser, som kan fremme den grønne omstilling, indgik deltagerne i forskel-
lige tværgående aktiviteter og initiativer inden for fire på forhånd definerede
arbejdspakker. For eksempel samarbejdede projektets to ph.d.-studerende,
Anette og Maria, og projektets leder, Quentin, tæt med økosamfundene.
Anette havde blandt andet en tæt relation til Den Selvforsynende Landsby,
hvor hun udførte et længerevarende feltarbejde for at forstå dagligdagsprak-
sisser blandt beboerne. Projektets postdoc, Simon, fokuserede på madspild
og samarbejdede løbende med foreningerne Stop Spild af Mad og Skralde-
caféen, mens med-projektleder, Jens, samt en eksternt tilknyttet forsker, Mina,
samarbejdede med fødevarerfællesskaberne. Internt på Københavns Universi-
tet holdt forskerne fra statskundskab og antropologi møder hver anden uge,
hvor data blev diskuteret og analyseret, og hvor eksterne interessenter kom
på besøg for at fremlægge relateret forskningsarbejde. Disse løbende aktivite-
ter, som bestod af deltagerobservation, forskellige former for interviews samt
åbne dialog- og arbejds møder, blev integreret og diskuteret i fælles halvår-
lige sammenkomster, de såkaldte Solution Labs. Her mødtes deltagerne ude hos
en udvalgt partner for at dele den viden, som projektet havde opbygget i de
igangværende arbejds pakker, samt for at få indsigt i konkrete måder at be-
drive fællesskaberne på.

Som en central aktivitet igangsatte gruppen et publikationsprojekt, hvor deltagerne beskrev fællesskaberne og analyserede deres bæredygtige potentialer. Det var her vigtigt at udvise opdelingen mellem »forsker« og »praktiker«, da denne kunne skabe et modsætningsforhold, som risikerede at udfordre samarbejdet. Det handlede i stedet om at skabe et ligeværdigt forhold, hvilket vi forsøgte at opnå ved at lade begge parter være medforfattere af de konkrete kapitler. I en længerevarende proces mødtes deltagerne på tværs af deres organisatoriske og faglige ophav for at udvikle indsigter om de grønne fællesskaber til publikationen. På trods af travle kalendere og forskellige måder at formidle på, udviklede samarbejdet sig konstruktivt og resulterede i bogen *Vigør* (Gausset, Jensen og Hunt, 2019). Det viste sig, at *Vigør*'s form og indhold gav mening også for andre end projektets partnere. Med inspiration fra bogens budskab om at tage sagen i egen hånd ved lokalt at opbygge bæredygtige initiativer, startede Bent Mariager bevægelsen »grønne nabofællesskaber«, som to år efter igangsættelsen har været med til at etablere 140 nye fællesskaber i Danmark. På den måde blev samarbejdet på tværs af institutioner og videndomæner i COMPASS materialiseret i bogen *Vigør*, hvilket resulterede i et formidlingsprodukt, som gav inspiration til etableringen af en større grøn bevægelse.

Vi mener, at deltagerne over projektets levetid opbyggede ikke alene et formelt og professionelt samarbejde, men også hvad vi kalder et missionsdrevet fællesskab. Den fælles mission var at udvikle og dele brugbar viden om kollektive praksisser i grønne fællesskaber, som foreninger og politiske beslutningstagere kunne finde inspiration i, som eksemplet med de grønne nabofællesskaber viser. Vi mener, at det var projektets fælles mission, som gav deltagerne en samhørighed og fungerede som fundament for et samarbejds miljø, hvor forskellige fagligheder og divergerende værdier, tilgange og forståelser kunne spille sammen. Desuden var fællesskabet baseret i en gensidig tillid, som voksede, i takt med at deltagerne lærte hinanden bedre at kende gennem både faglige og sociale aktiviteter. Sidstnævnte var et vigtigt aspekt i samarbejdet og bestod for eksempel af fælles spisninger til Solution Labs og en tur til Folkemødet på Bornholm. Det formelle partnerskab mellem Københavns Universitet og 10 foreninger blev på den måde til et fællesskab, hvor en gruppe mennesker med en grøn mission kunne indgå i et tæt og konstruktivt samarbejde.

Fællesskab som drivkraft for den grønne omstilling

Med udgangspunkt i en politisk ambition om at fremme den grønne omstilling af det danske samfund gennem missionsdrevne partnerskaber med aktører fra forskellige fagligheder og sektorer beskæftiger vi os i dette kapitel med samarbejdsformer i tre typer fællesskaber. Med fokus på tæt knyttede danske økosamfund forklarer vi, hvordan beboerne ved at indgå i et tæt samarbejde fandt støtte og inspiration hos hinanden og derved nemmere kunne organisere og drive tids- og ressourcekrævende lokale tiltag og aktiviteter. I forlængelse heraf argumenterer vi for, at samarbejdet gør uoverskuelige klimaidealer

konkrete og giver deltagerne et incitament til på daglig basis at igangsætte og udføre grønne initiativer. Det tæt knyttede fællesskab bliver på den måde en drivkraft for kollektiv klima- og miljøadfærd. For det andet beskriver vi foreningen Stop Spild af Mad, som er løst organiseret omkring en fælles sag og et fremtidigt håb. Her foreslår vi, at det hovedsageligt digitalt-baseret fællesskab af sagsforkæmperen Selina bliver brugt som en inaktiv og dog kraftig muskel til at søge indflydelse blandt politiske og industrielle beslutningstagere. Fællesskabet bliver en drivkraft for grøn politik. For det tredje beskriver vi vores tværororganisatoriske projekt COMPASS som et missionsdrevet fællesskab. Vi pointerer, at den fælles mission har handlet om at udvikle og dele brugbar viden om kollektive praksisser i grønne fællesskaber, som foreninger og politiske beslutningstagere har kunnet finde inspiration i. Med dette foreslår vi, at samarbejdet ikke har været drevet af specifikke faglige eller organisatoriske positioner og interesser. Tværtimod har det med udgangspunkt i den fælles mission været vigtigt at udviske modsætningsforholdet mellem forskeren som det studerende subjekt og praktikerens som det studerede objekt. I stedet har alle deltagere i COMPASS på lige fod været med til at udvikle viden og flere partnere har som nævnt været medforfattere til konkrete publikationer. Derudover forklarer vi, at forskerne nedbrød den akademiske mur til omverdenen ved at afholde centrale dialog- og arbejds møder ude i økosamfundene og foreningerne. Således blev den viden og de erfaringer, som udledes i fællesskaberne, placeret centralt i projektets struktur og resultatskabelse. På den baggrund konkluderer vi, at det har været projektets fælles mission, som forårsagede en samhørighed blandt deltagerne og som fungerede som baggrund for et samarbejds miljø, hvor forskellige fagligheder og divergerende værdier, tilgange og forståelser har kunnet sameksistere i den løbende videnskabelse.

Referencer

- Anderson, Benedict (1991), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, New York: Verso.
- Byerly, Hilary o.a. (2018), »Nudging pro-environmental behavior: evidence and opportunities«, *Frontiers in Ecology and the Environment*, 16(3): 159–68.
- Bruneel, Johan, Pablo D'Este og Ammon Saltera (2010), »Investigating the factors that diminish the barriers to university–industry collaboration«, *Research Policy* 39(7): 858–68.
- Cohen, Anthony P. (1985), *The Symbolic Construction of Community*, London: Routledge.
- Gausset, Quentin (2020), »Stronger Together: How Danish Environmental Communities Influence Behavioural and Societal Changes«, i Jens Hoff, Quentin Gausset og Simon Lex, red., *The Role of Non-State Actors in the Green Transition*, New York: Routledge, pp. 52–70.
- Gausset, Quentin, Karina H. B. Jensen og Julia Hunt, red. (2019), *Vigor: fortællinger fra den grønne frontlinje*, København: Ingerfair.
- Gibbons, Michael T., Helga Nowotny og Camille Limoges (1994), *The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*, London: Sage.
- Hansen, Anette H. (2019), »Et bofællesskab og en bevægelse: en antropologisk analyse af økosamfundsaktivisme på tværs af skalaer«, *Politik*, 22(3): 99–114.
- Hansen, Anette H. (2020), »It has to be Reasonable: Pragmatic Ways of Living Sustainably in Danish Eco-Communities« i Jens Hoff, Quentin Gausset og Simon Lex, red., *The Role of Non-State Actors in the Green Transition*, New York: Routledge, pp. 34–51.
- Hoff, Jens, Quentin Gausset og Simon Lex (2020) »Introduction« i Jens Hoff, Quentin Gausset og Simon Lex, red., *The Role of Non-State Actors in the Green Transition*, New York: Routledge, pp. 1–14.
- Lex, Simon og Henrik H. Mikkelsen (2020), »The Stop Wasting Food Movement as a Community of Potentialities« i Jens Hoff, Quentin Gausset og Simon Lex, red.,

- The Role of Non-State Actors in the Green Transition*, New York: Routledge, pp. 136-51.
- Loi, Michela og Maria C. Di Guardo (2015), »The Third Mission of Universities: An Investigation of the Espoused Values«, *Science and Public Policy*, 42(6): 855-70.
- Mazzucato, Mariana (2018), *Mission-Oriented Research & Innovation in the European Union: A Problem-Solving Approach to Fuel Innovation-Led Growth*, Brussels: European Commission.
- Nowotny, Helga, Peter B. Scott og Michael T. Gibbons (2001), *Re-thinking science: Knowledge and the public in an age of uncertainty*, Malden, MO: Blackwell.
- Turaga, Rama M.R., Richard B. Haworth og Mark E. Bor-suk (2010), »Pro-environmental behavior: Rational choice meets moral motivation«, *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1185: 211-24.